

ЗООНИМСКИ СИСТЕМ СЕЛА МИЉЕВИЋИ (КОД ПРИЈЕПОЉА)²

У овом раду се, уз осврт на основне информације о језичким, етноисторијским, културолошким и неким другим одликама испитиваног ареала и начин спровођења истраживачког поступка на терену, дају преглед и анализа зоонимског система села Миљевићи (надомак Пријепоља) који се може посматрати као адекватан узорак зоонимије говора пријепољског краја.

Кључне речи: *Миљевићи*, зооним, зоонимија, мотивисаност, номинација, србијанско Полимље, источнохерцеговачки говорни тип српског језика.

1.0. *Миљевићи* су село које се простире на територији Општине Пријепоље, јужно од њеног административног седишта које се налази у југозападном делу Србије, у региону познатом под именом Санџак или Рашка област, а у научним публикацијама углавном као србијанско Полимље. Ово село је брдског карактера, негостољубивог терена и оштре климе, са густим шумама и пространим пашњацима, а простире се са десне стране реке Лим и заузима површину од 1213 хектара, односно, нешто више од 12 km², са просечном надморском висином од 750 m.³ Главни извор прихода становника овог села представљају сточарство, воћарство и земљорадња, којима се они баве на традиционалан начин, мада су те пољопривредне активности данас сведене на минимум услед константног смањења популације села, што до пре неколико деценија није био случај, када је у овом селу живело и по неколико стотина житеља.

1.1. Досељавање предака дашањег становништва овог села текло је у неколико етапа, и то од средине осамнаестог, па до прве половине двадесетог века. Православни живаљ се на територију Миљевића почео насељавати

¹ veselinpetrovic@gmail.com

² Овај прилог је настао као резултат рада на пројекту Дијалектолошка истраживања српског језичког простора (ЕДБ 178020), који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

³ Служба за катастар непокретности Републичког геодетског завода Р. Србије, Општина Пријепоље.

већ средином осамнаестог века и то највише са територија данашње северне Црне Горе и Херцеговине (Влаховић 1976: 167–176), дакле, нешто раније од муслиманског становништва, које се у пријепољски крај у највећој мери доселило крајем деветнаестог и почетком двадесетог века, а нарочито за време аустроугарске окупације и анексије БиХ, када је дошло до великих миграција исламског живља из Босне и Херцеговине у југозападну Србију, па је, стога, и данас демографска слика овог села таква да је православно становништво већинско у односу на муслимане (Фемић 1999: 33–66). Према званичном попису становништва из 2011. године, у овом селу живи 473 становника, али, реална ситуација је много другачија, па тако ово село броји тек нешто више од 50 душа. Сви остали пописани становници живе на својим имањима у приградским насељима око Пријепоља или у самом граду, док је један број њих, пак, мигрирао у иностранство.

1.2. На потпунијим лингвистичким и етнолошким истраживањима србијанског Полимља рађено је тек током последње две деценије прошлог века, а по питању ономастичких дисциплина, до данас није објављен ниједан обимнији рад који би се односио на територију србијанског Полимља, па тако ни села Миљевићи. Најобухватнији рад о говорима овог краја јесте монографија М. Николића *Говори србијанског Полимља* (1991), у којој аутор даје исцрпан преглед језичких карактеристика целог поменутог ареала. Поред ове монографије, ту су и радови А. Пеца *Говор Милаковића у свјетлости сусједних ијекавских говора* и *Говор села Хисарџика* (1981), као и рад В. Петровића *Зоонимски систем Горњих Страњана (код Пријепоља)* (2007).

1.3. Са језичког аспекта, село Миљевићи (као и сва суседна села у његовом окружењу) представља хомогену дијалекатску целину и припада источнохерцеговачком говорном типу услед порекла становништва. Говор становника овог и суседних села припада млађим новоштокавским говорима источнохерцеговачког типа, који, пак, у многим својим особинама одступају од тих говора и „чине посебан тип у склопу новоштокавских говора као дијалекатске целине“ (Пецо 1981: 251), па стога становници овог поднебља, православци исто као и муслимани, говоре новоштокавским источнохерцеговачким дијалектом углавном ијекавског изговора (Николић 1991: 16).

1.4. Ситуација забележена у радовима Николића и Пеца данас само делимично одговара ситуацији на терену, а разлике се највише уочавају у судбини рефлекса старога гласа **љ**. Наиме, на примеру особина говора становника села Миљевићи, уочава се да најстарији становници и даље чувају ијекавски изговор, док су особе млађе од педесет година најчешће скоро у потпуности усвојиле екавски изговор, али тако да се у њиховом говору и даље у потпуности чувају новоштокавске ијекавске (дакле, источнохерцеговачке) прозодијске карактеристике. Ово се посебно односи на припаднике

православне вероисповести, док је код муслиманског живља тенденција замене ијекавског екавским изговором нешто слабије изражена.

1.5. Теренска истраживања у сврху прикупљања зоонимске грађе за овај рад обављена су у периоду од 2006. до 2009. године, и то у неколико етапа, будући да је број стално насељених особа у овом селу јако мали, па је то представљало највећу препреку брзом прикупљању грађе, јер није увек било лако пронаћи адекватне информаторе.

1.6. Такође, стање у коме се данас налази највећи број (активних) домаћинстава испитиваног ареала веома се разликује од стања какво је било, рецимо, током седамдесетих или осамдесетих година двадесетог века, или још раније. У последњих неколико деценија, упоредо са смањењем броја сеоског становништва, смањивао се и сточни фонд овог села, што је довело до ситуације у којој становништво губи потребу за именовањем животиња, јер данас већина (углавном старачких) домаћинстава овог села поседује само по неколико животиња (најчешће су то говеда, кокошке, пси или мачке), па њихово именовање постаје сувишно, будући да разлози због којих су се животиње некада именовале више не постоје, и у том случају функцију имена неке животиње обично преузима основни назив те врсте. Зато се морало посегнути за сећањем, у време када је ово село било гушће насељено и када је овај лексички фонд био вишеструко богатији, па је један део грађе за овај рад добијен управо на овај начин. Из свега изложеног, може се закључити да је ово била једна од последњих прилика за прикупљање зоонимске лексике овог села.

1.7. Приликом прикупљања грађе, главна пажња посвећена је прецизном утврђивању мотивације именовања неке животиње. Дакле, било је потребно јасно утврдити да ли добијено име припада класи *онима* (властитих имена) или класи *апелатива* (општих имена), па су, сходно томе, информаторима редовно била постављана следећа два питања: 1) *Како се нека животиња зове?* и 2) *Због чега се та животиња баш тако зове?* и на основу добијених одговора су утврђивани језички услови и ванјезичке околности под којима је неки зооним настао.

2.0. *Зоономинација* се може испољити на различите начине: кроз визуелну, аудитивну или асоцијативну раван односа између човека – *номинатора* и животиње која се номинује, односно, којој се даје име, и то најчешће кроз номинаторово поимање општих карактеристика животиње, као што су боја длаке (или перја), изглед појединих делова тела или конфигурација целог тела, потом нарав и понашање, као и животни циклус животиње (од њеног доласка на свет, преко одрастања, до формирања у одраслу јединку), па све до пола, узраста, млађења, старења, итд.

2.1. Зооними прикупљени на територији села Миљевићи мотивисани *црном бојом длаке* животиња изведени су од придевске основе *црн-* у њеном основном значењу, али и од њених осталих десигната, чије придевске основе су *вран-*, *гал-*, *гаљ-* и *чађ-*. Зооними настали од придева *вран* резервисани су искључиво за коње, дакле, не користе се за именовање осталих врста животиња.

Арап, коњ црне боје длаке
Вра̀нац, коњ црне (*вране*) боје длаке
Га̀луља, крава црне боје длаке
Га̀ља / Га̀ља, коза / овца црне боје длаке
Га̀ра / Га̀ра, в. *Га̀ља / Га̀ља*
Га̀рица, в. *Га̀ља / Га̀ља*
Га̀лоња, бик црне боје длаке
Га̀ро, в. *Га̀лоња*
Га̀рџ, в. *Га̀лоња*
Га̀роња, в. *Га̀лоња*
Цр̀на, овца црне боје длаке
Цр̀ни, мачак црне боје длаке
Цр̀нка, в. *Цр̀на*
Ча̀дуља, крава црне боје длаке (боје чађи)
Ча̀доња, бик црне боје длаке (боје чађи)

2.2. Зооними мотивисани *белом бојом длаке* животиње изведени су од придевске основе *бел-* и чине подгрупу зоонима која је семантички прозирна. Поред овако насталих зоонима, забележена су и два примера настала номинаторовом жељом да истакне боју крзна животиње као њену најупечатљивију карактеристику и то, у овом случају, кроз асоцијацију на белину брезе. Зооними мотивисани *белом бојом длаке* животиње на испитиваном ареалу најчешће се дају коњима и говедима, а нешто ређе овцама и козама.

Бѐла, крава / овца / коза беле боје длаке
Бѐлац, коњ беле боје длаке
Бѐлка, в. *Бѐла*
Бѐл"ца, в. *Бѐла*
Брѐзоња, бик беле боје длаке (искључиво име биковима)
Брѐзуља, крава беле боје длаке

2.3. Зооними мотивисани *сивом бојом длаке* животиње настали су извођењем из придева *сив* као придева који означава биће, предмет или појаву сиве боје у њеном основном значењу, али и извођењем из придева којима се

означавају нијансе сиве боје (*голубије сив*, *зекаст*⁴ и *си^нгав*⁵). Примери настали од придева *зекаст* показују да се и на испитиваном ареалу сива боја, поред својих регуларних нијанси, редовно означава и зеленом, односно, *зекастом* бојом, коју су информатори описивали као *сивкастозеленкасту*, односно *боју зеца* (а слична ситуација са супституцијом сиве боје зеленом бојом забележена је и на другим деловима српског говорног простора⁶).

Голубица, кобила / крава голубијесиве боје длаке

Зѣка, кобила сивкасте (*зекасте*) боје длаке

Зѣкан, коњ, сивкасте (*зекасте*) боје длаке

Зѣкоња, бик сивкасте (*зекасте*) боје длаке

Зѣља, в. *Зѣкоња*

Сѣвац, коњ сиве боје длаке

Сѣвоња, бик сиве боје длаке

Сѣ^нга, овца сивкасте (*си^нгаве*) боје длаке

2.4. Зооними који су мотивисани *жутом бојом длаке* животиње изведени су из жуте као основне боје, али и из њених различитих деривата, а то су *доратаста*, *јеласта*, *кула(ша)ста*, *лисаста* и *златна* нијанса. Са изузетком пар зоонима којима се означавају коњи, на простору Миљевића ови зооними се најчешће користе за именовање говеда и паса, при чему се зооними за именовање говеда не употребљавају и за именовање паса, и обрнуто.

Дѣрат, коњ тамносмеђе (*доратасте*) боје длаке

Дѣруша, кобила тамносмеђе боје длаке

Жѣја, керуша жуте боје длаке

Жѣјо, пас жуте боје длаке

Жѣјоња, бик жуте боје длаке

Жѣтуља, крава жуте боје длаке

Жѣ^но, в. *Жѣјо*

Злѣта, крава жуте боје длаке

Злѣтко, бик жуте боје длаке

Злѣтуља, в. *Злѣта*

Јѣлоња, бик тамносмеђе (*јеласте*) боје длаке

Јѣлуља, крава тамносмеђе (*јеласте*) боје длаке

Кѣлѣш, коњ светлосмеђе боје длаке

Лѣско, пас жуте (*лисасте*) боје длаке

Плѣмѣнка, крава тамносмеђе боје длаке

Рѣсоња, бик тамножуте (*рисасте*) боје длаке

⁴ Исп. *зекаст* 'који је боје зеца, сивкаст, зеленкаст, зеленкастосив' (РСАНУ: *зекаст*).

⁵ Исп. *си^нгав* 'сив, боје кад вуна оседи' (СКОК: *си^нгав*).

⁶ О зеленој боји у значењу сиве детаљније в. М. Ивић 1995: 87–101.

2.5. Зооними који су мотивисани *плавом бојом длаке* животиње слабо су заступљени у номинацији животиња на испитиваном простору, а то потврђује и чињеница да је забележен само један пример настао оваквом мотивацијом. Као разлог томе може се узети особина плаве као боје која у свести номинаторâ са испитиваног подручја не поседује неку изразиту хроматску вредност и стога обично означава нешто бледо или прозирно, дакле, нешто што је по самој својој природи неупечатљиво, а то је у директној супротности са основним начелом именовања животиња, по коме се као мотив за номинацију узима нека упечатљива особина животиње.

Плавоња, бик бледоплаве (*плавкасте*) боје длаке, на прелазу ка сивој

2.6. Зоонимима који су мотивисани *црвеном бојом длаке* животиње на испитиваном терену именују се говеда и кокошке. На овом простору црвена боја и њене нијансе нису забележене као чест мотив за номиновање животиња, највише због тога што се сточни фонд у овом, као и у свим другим селима пријепољског краја у протеклих неколико деценија константно смањивао (услед смањења броја становника), па су у свести чак и оних најстаријих житеља села, којих је данас преостао јако мали број, остали једино зооними који су чешће били у употреби. Други разлог за овакво стање на терену може бити појава да становници овог села неке зоониме који, према другим публикацијама⁷ спадају у ову групу, сврставају у друге групе, односно наводе да су мотивисани другом бојом животиње а не црвеном, и то најчешће нијансама жуте боје.

Рудоња, бик тамнориђе боје, на прелазу ка црвеној

Румњнка, крава црвенкасте (*румене*) боје длаке

Румоња, бик црвенкасте (*румене*) боје длаке

Црвњмпњрка, кокошка црвеног перја

Црвњнка, в. *Црвњмпњрка*

2.7. Зооними настали према *комбинацији боје и белега* мотивисани су различитом бојом једног или више белегâ на неком делу тела животиње у односу према боји остатка тела, при чему је опис облика и величине белега (а ако их је више, онда и њиховог распореда) детаљан и прецизан. Белези могу да буду у облику пеге или пруге, а најчешће се налазе на глави, стомаку и по ногама или на репу животиње. Мањи број ових зоонима резервисан је само за поједине врсте животиња, док остали зооними служе за номинацију свих животиња, без обзира на врсту.

Бѡља, крава / овца са светлим белегом између рогова

Бѡљо, бик са светлим белегом између рогова

⁷ О зоонимима мотивисаним црвеном бојом в. Букумирић 1992: 161–193, Пижурица 1971: 167–185, Пижурица 1994, 98–102 и Шћепановић 2000: 595–623.

Баљоња, в. *Баљо*

Баљота, в. *Баљо*

Брња, овца са флеком преко њушке

Брњо, ован са флеком преко њушке

Граша, овца са шарама у облику зрна (*грашке*) по глави или врату

Грлица, в. *Граша*

Грља, в. *Граша*

Звездан, коњ са светлом шаром у облику звезде између очију

Зрна, овца са белим или црним флекама у облику зрна по лицу

Зрња, в. *Зрна*

Калуша, овца црних образа, а белог остатка тела

Путаљ, коњ са белом флеком на једној или две ноге

Путка, кобила са белом флеком на једној или две ноге

Тигар, мачак са попречним пругама тамније нијансе дуж целог тела

Ћетуља, крава са светлом шаром облика цвета између очију

Цвѐта, в. *Ћетуља*

Цвѐтко, коњ са светлом шаром облика цвета између очију

Цвѐтоња, бик са светлом шаром облика цвета између очију

Цвѐтуља, в. *Ћетуља*

2.8. Зооними који су мотивисани *шаренилом животињског крзна или перја* равномерно распоређеним по целом телу животиње представљају фреквентну појаву у зоонимском систему српског језика, а слично стање забележено је и на испитиваном ареалу. Највећи број овако насталих зоонима изведен је према лексеми *шарен*. Животиње чија имена су изведена из овог придева одликују се шаренилом крзна равномерно распоређеним по целом телу, дакле, не само по појединим деловима тела, и то представља основу за њихово издвајање у посебну групу зоонима.

Грѐрка, кокошка са тамним шарама у облику зрна по целом телу

Пирга, кокошка шареног перја

Пиргуша, в. *Пирга*

Шара, овца / керуша шареног крзна

Шарац, коњ шареног крзна

Шарга, бик шареног крзна

Шарѐв, пас шареног крзна

Шароња, в. *Шарга*

Шаруља, крава шареног крзна

2.9. Зооними мотивисани *изгледом и(ли) величином ушију* животиње представљају малобројну скупину, и њима се именују овце, свиње и краве, и то оне јединке код којих облик или величина ушију представља(ју) најмаркантнију особеност физичког изгледа.

Клѣмпа, овца клемпавих ушију
Ўшоња, свиња која има велике уши
Чўља, овца / крава кратких малих ушију (*чуљаста*)

2.10. Зоонимима мотивисаним *дужином или одсуством репа* именују се животиње које као своје најкарактеристичније обележје имају дуг реп, односно, недостатак репа. На испитиваном подручју, слично као и на целокупном српском језичком простору, користе се најчешће апелативи *репоња* и *репуља* у служби зоонима, док су зооними који означавају животињу без репа изведени из придева *кус*⁸, и ти зооними, такође, могу имати и апелативно значење.

Дўгорепа, крава дугачког репа
Кўса, овца која нема реп
Кўсоња, бик који нема реп
Рѣпоња, бик дугачког репа
Рѣпуља, в. *Дўгорепа*

2.11. Још једна разноврсна и бројна група зоонима јесте она која је мотивисана *изгледом и(ли) величином рогова* неке животиње, и у основи тако насталих зоонима налази се именица *рог*, што ове зоониме чини семантички прозирнима. Поред овако насталих зоонима, јављају и они чији мотив за номинацију представља, поред величине, и извијеност рогова тако да подсећају на *виле*, затим виткост и окрњеност рогова, као и њихово одсуство.

Вїлоња, бик са роговима који подсећају на виле
Вїлуља, крава са роговима који подсећају на виле
Крња, овца / крава сломљеног, односно окрњеног рога
Крњорога, в. *Крња*
Рóга, овца / коза / крава великих рогова
Рòган, бик / ован великих рогова
Рòгатā, в. *Рóга*
Рóгоња, в. *Рòган*
Рòгуља, в. *Рóга*
Шўка, ован која нема рогове
Шўтāљ, в. *Шўка*

2.12. Зооними приликом чијег настанка боја животиње не представља релевантан фактор, могу бити мотивисани *неком другом неком особином (или особинама) длаке или перја* животиње. Ови зооними обично су мотивисани изгледом једног дела тела животиње, најчешће дугим праменовима

⁸ Исп. *кус* 'који је без репа или са кратким, скраћеним репом' (РСАНУ: *кус*) и *кўса* 'назив и име домаћим животињама кусавог репа' (РСАНУ: *куса*).

длаке по глави, испод врата или на репу, као и (код живине) ногама обраслим дугим паперјем.

Бр̀ко, мачак који има дугачке бркове

Га̀ћа⁹, кокошка са ногама обраслим дугим паперјем

Га̀ћан, петао са ногама обраслим дугим паперјем

Га̀ћо, в. *Га̀ћан*

Гол̀ошија, кокошка без перја по врату

Кй̀тоња, бик са ћубом беле или светложуте боје на крају репа

Рэ̀са, коза са дугим праменовима длаке испод врата

Ћў̀ба, овца са дугим праменовима длаке међу роговима

Чй̀зма, овца са дугим длакама изнад папака боје различите од остатка тела

Чй̀змара, в. *Чй̀зма*

2.13. Као мотив за номинацију може послужити и *целокупни изглед*, односно конституција животиње, и приликом таквог номиновања, изглед неке животиње може се сматрати лепим и пријатним, или пак неугледним и одбојним и сл. Највећи број ових зоонима, пак, означава крупну и снажну животињу која је, услед таквих својих особина, погодна за обављање сеоских послова, па је, будући корисна, власнику драга и *лепа*. Разлог за појављивање овог субјективног аспекта (да крупне и јаке животиње по аутоматизму треба сматрати лепим) као мотива за номинацију треба тражити у социјалним, културолошким и историјским сферама овог поднебља.

Ба̀цо, јак и крупан пас

Бё̀ћар, коњ лепог изгледа

Бóроња, крупан бик

Бў̀ша¹⁰, ситна, неугледна крава

Вóлоња, велик и јак бик

Дй̀лбер, в. *Бё̀ћар*

Ја̀блāн, крупан бик

Ја̀блоња, в. *Ја̀блāн*

Кр̀асуља, обично крупна крава, лепог изгледа

Лё̀пā, крава лепог изгледа

Сòкò, јак и стасит коњ

2.14. Зооними који према својој мотивацији нису могли бити сврстани ни у једну од горе наведених група настали су мотивацијом према *осталим физичким карактеристикама* животиње. У Миљевићима су забележена

⁹ Становници овог краја *га̀ћанима* често називају и голубове. Исп. *га̀ћан* или *га̀ћан* 'назив за домаће животиње (мужјак) које имају на ногама перје или дужу длаку; врста питомог голуба' (РСАНУ: *га̀ћан*).

¹⁰ Исп. *бў̀ша* 'ситно, трбушасто, кратконогo говече; слаба, мршава, кржљава крава' (РСАНУ: *бў̀ша*).

само два таква примера, и оба се односе на овце које у стаду око врата носе звоно и представљају предводнице стада. Дакле, ови зооними нису настали услед неке специфичне особине (дела) тела животиње, већ на основу функције коју та животиња има у стаду.

Звóна, овца која у стаду носи звоно

Звòнара, в. *Звóна*

2.15. Зооними који одражавају *понашање и нарав* животиње симболички су мотивисани и обично су врло експресивни. Та њихова особина показује да, поред своје основне функције, дакле, функције именовања, они у себи поседују и емоционални, субјективни став номинатора, чиме показују његов емотивни однос према именованој животињи.

Бйза, несташна и немирна керуша

Вйдра, хитра и окретна крава

Вйхõр, брз коњ, најчешће елегантног изгледа

Лáста, брза и спретна коза

Мáца, мачка, од миља

Мйлица, овца, од миља

Мйлуља, крава, од миља

Мйца, в. *Мáца*

Цйго, мачак, од миља

Цйра, кобила, од миља

2.16. У групу зоонима насталих *према раси* животиње свртани су само они зооними за које су информатори експлицитно навели да је раса животиње главни мотив номинације.

Ву́јо, пас, расе *вучјак*

Ву́к, в. *Ву́јо*

Ву́чко, в. *Ву́јо*

Мерй́ма, овца, према раси *мерино* оваца

2.17. Зооними настали *према времену рођења (млађења)* за мотив настанка најчешће имају доба дана, дан или месец у коме је животиња дошла на свет, док они који су настали *према доби животиње* обично имају апелативно порекло.

Двй́ска, овца којој је име дато у другој години живота (према апелативу)

Зóра, крава / овца која је дошла на свет у зору

Зóруља, в. *Зóра*

Неђё́лка, крава која је дошла на свет у недељу

2.18. Група зоонима који су настали од *других ономастичких категорија* кроз процес трансонимизације, односно преласком лексема из класе

антропонима, топонима, ојконима и других ономастичких категорија у класу зоонима, у данашње време није више тако бројна као раније, уз изузетак оних зоонима који су настали од личних имена (најчешће страног порекла), којих је велик број, и то највише захваљујући чињеници да се овим зоонимима обично именују пси и мачке, којих и данас има у многим домаћинствима овога села. Највећи број таквих имена паса и мачака, будући да су настали од личних имена и надимака људи, нема никакву ‘органску везу’ са неком конкретном особином јединке коју именују, а највероватније су настала услед номинаторове потребе за повећаном експресивношћу, док је њихова фреквентност у последњих неколико деценија последица помодности.

Бѐнї, пас, према антропониму страног порекла

Бѐнї, в. *Бѐнї*

Бѐсїљка, крава, према фитониму

Дѐвѐр, коњ, према антропониму

Дрїна, крава, према хидрониму

Јѐдрѐн, коњ, према хидрониму

Лѐсї, пас, према имену пса из књиге и играног филма; даје се једнако и мужјацима као и женкама

Рѐкс, в. *Бѐнї*

Рѐђо, пас, према антропониму *Роки*, од миља

Рѐкї, в. *Бѐнї*

Фїфї, в. *Бѐнї*

Цѐкї, в. *Бѐнї*

Цѐсї, в. *Бѐнї*

Цѐнї, в. *Бѐнї*

Цѐника, пас, према антропониму *Цѐнї*, од миља

2.19. *Немотивисаним зоонимима* је у већини публикација о српској зоонимији посвећено мало пажње, што је разумљиво ако се сагледа ситуација која се тиче анализе таквих зоонима: наиме, лексичко-семантичком анализом немогуће их је ваљано анализирати, етимолошке анализе најчешће не дају богате (а врло често чак ни задовољавајуће) резултате, а информације добијене на терену у највећем броју случајева нису довољне ни за ваљану претпоставку о могућем мотиву њиховог настанка, па истраживачу не преостаје ништа друго до их попише, класификује као немотивисане и да их, евентуално, упореди са сличним зоонимима у раније објављеним радовима из ове области. На територији села Миљевићи, једини забележени зооним који је класификован као *немотивисан* јесте зооним *Ђѐгат*, који се користи само за именовање коња, и то најчешће у значењу *добар коњ*. Његово постојање у овим крајевима присутно је дуги низ генерација, међутим, значење и мотив настанка су се изгубили у прошлости. Ситуација по питању одређења мотива овог зоонима слична је и на другим територијама српског говорног простора.¹¹

¹¹ О зоониму *Ђѐгат* в. Пижурца 1971: 185 и Шћепановић 1997: 107.

3.0. Зоонимски систем овог пријепољског села који је представљен у овом раду, иако највероватније непотун (а узроци за то су напоменути у неколиким претходним тачкама), ипак представља један разноврстан и богат систем, који по својим општим карактеристикама не испољава нека већа одступања од *зоонимикона* источнохерцеговачког и, шире, српског зоонимског контекста.¹²

3.1. Зоонимски систем села Миљевићи представља део традиционалног лексичког слоја српскога језика који је настајао у окриљу једне патријархалне културе и традиционалног менталитета са сточарством као једном од основних делатности сеоског становништва и развијао се преносећи се са генерације на генерацију, па је као такав дефинисан културним миљеом овог поднебља, предрасудама и веровањима становништва и њиховим схватањем живота и света, али је у исто време остао отворен и за сталне упливе нових и различитих модела и мотива за номинацију, што потврђује проширивање система новим лексичким јединицама у последњих неколико деценија.

Литература

- Богдановић 1990: Богдановић, Н., *Називи и имена брава у околини Сврљига*, О говору и именима, Ниш, 1–103.
- Брборић 1998: Брборић, В., *Ономастика села Пустипуха у централној Херцеговини*, Ономастички прилози IX, Београд, 508–513.
- Букумирић 1992: Букумирић, М., *Пастирска терминологија Гораждевца*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XXXV/1, Нови Сад, 161–193.
- Влаховић 1976: Влаховић, П., *Етничке прилике у пријепољском крају*, Сеоски дани Сретена Вукосављевића IV, Пријепоље, 167–176.
- Вуковић 1994: Вуковић, Г., *Симболика боја у лексици и ономастици*, Фолклор у Војводини 8, Нови Сад, 87–90.
- Жугић 2004: Жугић, Р., *Мотивисаност зоонима и њихов однос према личним надимцима и личним именима*, Јужнословенски филолог LX, Београд, 177–192.
- Зайцева 1972: Зайцева, С., *Имена оваца у штокавским говорима*, Прилози проучавању језика 8, Нови Сад, 133–144.
- Златановић 1973: Златановић, М., *Из ономастике врањанског краја. Називи оваца и овнова*, Врањански гласник IX, Врање, 271–277.
- Ивић 1995: Ивић, М., *О зеленом коњу. Нови лингвистички огледи*, Београд, 87–101.
- Николић 1991: Николић, М., *Говори србијанског Полимља*, Српски дијалектолошки зборник XXXVII, Београд, 1–548.

---

¹² О системима зоонима у другим српским говорима в. Богдановић 1990: 1–103, Брборић 1998: 508–513, Букумирић 1992: 161–193, Златановић 1973: 271–277, Пижурица 1971: 167–185, Папић 1972: 133–134 и Шћепановић 2000: 595–623.

- Петровић 2007: Петровић, В., *Зоонимски систем Горњих Страњана (код Пријепоља)*, Шездесет година Института за српски језик САНУ, Зборник радова II, Београд, 129–137.
- Пецо 1981: Пецо, А., *Прилози проучавању пријепољског краја. I. Говор Милаковића у свјетлости сусједних ијекавских говора; II. Говор села Хисаришка*, Сеоски дани Сретена Вукосављевића VIII, Пријепоље, 239–262.
- Пецо 1991: Пецо, А., *Савремена слика ијекавско-екавских односа у говору пријепољског краја*, Сеоски дани Сретена Вукосављевића XIV, Пријепоље, 211–219.
- Пижурица 1971: Пижурица, М., *Из ономастике Роваца. Имена домаћих животиња*, Прилози проучавању језика VII (посебан отисак), Нови Сад, 167–185.
- Пижурица 1994: Пижурица, М., *Прилог реконструкцији аутохтониг спектра боја. Боје у зонимији*, Фолклор у Војводини 8, Нови Сад, 98–102.
- Самарцић 1997: Самарцић, Т., *Источнохерцеговачка зоонимија у светлу српске зоонимије*, Петничке свеске 40, Ваљево, 59–78.
- Ћапић 1972: Ћапић, С., *Имена коња и говеда у неким банатским селима*, Прилози проучавању језика 4, Нови Сад, 133–134.
- Фемић 1999: Фемић, М., *Пријепољски крај у простору и времену*, Српско географско друштво, Београд, 1–152.
- Шћепановић 1997: Шћепановић, М., *Именослов ваљевске Петнице*, Београд–Ваљево, 1–113.
- Шћепановић 1998: Шћепановић, М., *Категоризација врста ријечи у ономастичкој номиницији*, Научни састанак слависта у Вукове дане 27/2, Београд, 289–297.
- Шћепановић 2000: Шћепановић, М., *Зоонимија подјаворских села*, Српски језик V/1–2, Београд, 595–623.
- Шћепановић 2002: Шћепановић, М., *Зооним као ономастички термин*, Српски језик VII/1–2, Београд, 321–326.

Veselin V. Petrović

ZOONYMYCAL SYSTEM OF VILLAGE MILJEVIĆI NEAR PRIJEPOLJE

This paper gives review and analysis of zoonyms of village Miljevići near Prijepolje, along with basic linguistic, ethnical, historical and cultural informations abouth the area and method of conducting the field work research.

Key Words: Miljevići, zoonym, zoonymy, motivation, nomination, Serbian Polimlje, East Herzegovinian dialect of Serbian language.

